

קול קורא להגשת הצעות למאמרים לכרך הבא של כתב העת "משפט, חברה ותרבות"

בנושא: סחר בבני אדם

בעריכת פרופ' הילה שמיר, חני בן ישראל ומעין נייזנה

מערכת כתב העת משפט, חברה ותרבות מודיעה על כוונתה להוציא לאור כרך המוקדש לנושא "סחר בבני אדם" ומזמינה מחברים/ות להציע הצעות למאמרים שיתפרסמו בכרך.

1. על הכרך:

מאז ראשית שנות ה-2000 זכתה תופעת הסחר בבני אדם לתשומת לב גוברת בעולם ובישראל. בסוף שנת 2000 אומצו, בפער של שבועות ספורים זה מזה, פרוטוקול האו"ם למניעה, לדיכוי ולהענשה על סחר בבני אדם, וחוק אמריקני להגנה על קורבנות סחר (Trafficking Victims Protection Act), מכוחו קבלת סיוע כלכלי מארה"ב נכרכה בקיום "סטנדרטים מינימאליים" למאבק בסחר בבני אדם בידי המדינה מקבלת הסיוע. יחד, שני ההסדרים הטביעו חותם אדיר על המאבק הגלובלי בסחר בבני אדם בשני העשורים האחרונים. למרות שפרוטוקול האו"ם עיגן הגדרה רחבה לסחר בבני אדם, שלא הוגבלה לניצול במסגרת תעשיית המין, במשך תקופה ארוכה, ובמידה מסוימת עד היום, עיקר תשומת הלב הבינלאומית הופנתה למאבק בסחר של נשים לזנות.

כמדינות רבות אחרות, אף ישראל נחפזה, בלחץ אמריקני, להפליל את הסחר בבני אדם בתחילת העשור הקודם. ההגדרה הראשונה שנקבעה בחוק העונשין לסחר בבני אדם הייתה מצומצמת באופן משמעותי מההגדרה שנקבעה בפרוטוקול, והתמקדה בסחר לעיסוק בזנות בלבד. על בסיסה של הגדרה זו, שעמדה בתוקפה עד לשנת 2006, נדונו מרבית מקרי הסחר בבני אדם שהגיעו עד היום לבתי המשפט.

בשנת 2006, תוקנה ההגדרה שבחוק העונשין הישראלי באופן משמעותי, במסגרת שורה של תיקוני חקיקה שנוגעים לסחר בבני אדם, שקודמו בידי יחידת תיאום המאבק בסחר בבני אדם במשרד המשפטים; יחידה שהוקמה על פי החלטת ממשלה והפכה להיות אחד הגורמים המשמעותיים בעיצובו של סדר היום בישראל הנוגע למאבק בסחר בבני אדם. עם השינויים המשמעותיים שהתחוללו במסגרת תיקוני החקיקה מ-2006 נמנים תיקון הגדרת עבירת הסחר בבני אדם במספר היבטים מרכזיים; קביעת עבירה חדשה בדבר "החזקה בתנאי עבדות" והחמרה ניכרת של הענישה בעבירות שכיחות בעולם הסחר כמו עבודת כפיה, עיכוב דרכון ועושה. לצד התמורה הקונספטואלית בהגדרת העבירה והחידוש שבקביעת עבירת העבדות, במסגרת תיקוני החקיקה הורחבו גם היבטים של הגנה על קורבנות סחר, בהם הקמתה של קרן חילוט שנועדה לייעד קנסות ורכוש מחולט מעבירות סחר לתכליות של טיפול בקורבנות. תיקונים אלו הרחיבו את מערך הסיוע הקיים, שכלל בין היתר מתן רשיונות שהייה ועבודה, שיכון במקלט וסיוע משפטי. בעקבות מהלכים אלה ונוספים עברה ישראל בהדרגה מדירוג נמוך בדו"ח משרד המדינה האמריקני השנתי בנושא סחר בבני אדם לדירוג הגבוה ביותר בו היא מצויה ברציפות מאז שנת 2012. בעוד שעבירת הסחר בבני אדם לעיסוק בזנות טופלה באופן אינטנסיבי, בעיקר בעשור הקודם, הקמתה של מסגרת נורמטיבית נרחבת

כתשתית למאבק בסחר בבני אדם ובהחזקה בתנאי עבדות ב-2006 לא הובילה לתגובה מוסדית דומה. ב-15 השנים שחלפו מאז התקבל חוק איסור סחר בבני אדם נעשה בו שימוש מועט מאד בפועל, בפרט ביחס לניצול חמור בשוק העבודה ולהחזקה בתנאי עבדות.

מאבק בסחר בבני אדם מערב שאלות של מגבלות על הגירת עבודה, רגולציה והפללה של תעשיית המין, אכיפה פלילית ביחס לניצול חמור בשוק העבודה, אסדרת תעשיית ההגירה וגורמי תיווך, התערבות ביחסי הכוחות בין מעסיקים ועובדים, ניצול עובדים בשרשראות ייצור ואספקה גלובליות ואחריותם של תאגידי בינלאומיים, אחריות המדינה לעבירות מחוץ לגבולותיה שמשליכות על הנעשה בשטחה, מקומם של עובדים פגיעים כקורבנות וכסוכני שינוי, התארגנות עובדים בסקטורים הפגיעים ביותר, ושאלות אודות מדיניות כלכלית והסדר הכלכלי הגלובלי. ככזה, הוא מעורר מחלוקות פוליטיות, משפטיות וחברתיות. אין זה מפתיע, אפוא, שלצד הקונצנזוס הבינלאומי הנרחב שהתגבש סביב המאבק בסחר בבני אדם (כביטוי, למשל, בשיעור ההצטרפות הגבוה לפרוטוקול האו"ם ובהפללה הנרחבת של סחר בבני אדם בחוקיהן של מדינות רבות), מאבק זה מפרנס גם מחלוקות מרות, בתוך התנועה הפמיניסטית ומחוצה לה. כתיבה מחקרית בדיסציפלינות שונות הצביעה על האופן בו המסגרת הקונספטואלית של "סחר בבני אדם", הממשיגה סחר בבני אדם כעבירה פלילית חמורה ויוצאת דופן שהאחריות לה מונחת לפתחם של עבריינים וארגוני פשיעה, מתעלמת מהאופן בו התופעה מתאפשרת לכתחילה בעטיים של גורמים מבניים ובחירות מדיניות מעשה ידיהן של מדינות. גישת העבודה לסחר בבני אדם, המדגישה אף היא היבטים מבניים המובילים לכפייה וניצול בשוקי עבודה, הצביעה על קוצר ידה של גישת זכויות האדם לסחר ועל הצורך בשינוי פרדיגמטי הן בהבנה של התופעה והן בגיבוש המענים לה; כותבות אחרות הצביעו על הפגיעות שמסבים הכלים הסטנדרטיים של המאבק בסחר בבני אדם (הפללה, הידוק גבולות) לקורבנות שעבורם, כביכול, כלים אלו נועדו ועוד.

דיון ער זה פסח כמעט כליל עד כה על הכתיבה המחקרית בישראל, והכתיבה בעברית על סוגיית הסחר בבני אדם מועטה. כך זה של **משפט, חברה ותרבות**, שיראה אור בסימן 15 שנים לחוק איסור סחר בבני אדם, נועד לקדם כתיבה בנושא. הכתיבה אינה חייבת להיות מוגבלת להיבט המשפטי של הסוגיה ויכולה להקיף תחומים שונים, בהם סוציולוגיה, אנתרופולוגיה, מגדר, מדע המדינה, גאוגרפיה, היסטוריה, כלכלה, מנהל עסקים, פילוסופיה, תקשורת, עבודה סוציאלית ועוד. דוגמאות לסוגיות שיידונו בכרך הן גישות שונות לסחר בבני אדם וכיצד הן מתבטאות בהקשר הישראלי; הקשר בין סחר בבני אדם ובין מדיניות הגירה, תעסוקה, רווחה ועוד; עיצוב מנגנוני זיהוי וסיוע לקורבנות סחר בבני אדם; אתגרי אכיפה; ההיסטוריה של חוק איסור סחר בבני אדם ובאופן כללי יותר של יחסי עבדות ויחסים דמויי-עבדות בארץ ישראל או במקומות אחרים; יישום החוק בחמש-עשרה השנים מאז התקבל; השפעת המאבק בסחר בבני אדם על המדיניות והפרקטיקה בתחומים שונים ולגבי אוכלוסיות מושפעות שונות (למשל בקרב תעשיית המין, הגירת עבודה זמנית, קורבנות העינויים בסיני, מדיניות הגירה, יחסים בין-לאומיים); השפעת המאבק בסחר בבני אדם על קבוצות שונות בחברה בישראל; המוסדות המעורבים במאבק בסחר ותפקידם (כולל מוסדות המדינה; מערכת המשפט; ארגוני חברה אזרחית; איגודי עובדים, מערכת השיטור והכליאה הישראלית ועוד); אלטרנטיבות להתמודדות עם ניצול חמור בשוק העבודה הגלובלי; השיח אודות סחר בבני אדם במשפט, בפוליטיקה, בתקשורת ובאומנות; החקיקה בנושא כמודל לשתל משפטי בינלאומי או אמריקני; היבטים מרחביים ואורבניים של תופעת הסחר ועוד.

2. על כתב העת "משפט, חברה ותרבות"

כתב העת **משפט, חברה ותרבות** מהווה במה ייחודית למחקרים אקדמיים בין-תחומיים, העוסקים בבחינת הקשר שבין המשפט לבין תחומי דעת אחרים, וביניהם מדע המדינה, סוציולוגיה, תקשורת, היסטוריה, פילוסופיה, כלכלה, ספרות, אמנות, דת, מדע וטכנולוגיה. כתב העת מבקש להציג בפני קוראיו מגמות מחקר עכשוויות, והוא מהווה במה לבחינתן של מגמות אלה. **עד שנת 2018 יצא כתב העת במתכונת של סדרת ספרים. החל משנת 2018 הוא יוצא ככתב עת.** כרכי כתב העת יוצאים לאור אחת לשנה, וכל אחד מהם מוקדש לנושא מוגדר. כתב העת נערך ויוצא לאור בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל אביב. העורך הראשי של כתב העת הוא פרופ' אסף לחובסקי מהפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב. לכל אחד מכרכי כתב העת מתמנים עורכים שמומחיותם היא בתחום שהכרך עוסק בו, ולידם פועלת מערכת המורכבת מתלמידים מצטיינים של הפקולטה למשפטים. כל המאמרים עוברים שיפוט אקדמי.

עד כה התפרסמו במסגרת **משפט, חברה ותרבות** הכרכים הבאים: "טכנולוגיות של צדק: משפט, מדע וחברה" (עורך: שי לביא); "משפטים על אהבה" (עורכות: ארנה בן-נפתלי וחנה נוה); "שקט מדברים: התרבות המשפטית של חופש הביטוי בישראל" (עורך: מיכאל בירנהק); "העצמה במשפט" (עורכים מימי אייזנשטדט וגיא מונדלק); "קהילות מגודרות" (עורך: אמנון להבי); "האם המשפט חשוב?" (עורכות: דפנה הקר ונטע זיו); "רשת משפטית: משפט וטכנולוגיות מידע" (עורכים: ניבה אלקין-קורן ומיכאל בירנהק); "זהות יהודית" (עורכים אשר מעוז ואביעד הכהן); "פרוצדורות" (עורכים: טלי פישר ויששכר רוזן-צבי) "מסדירים רגולציה: משפט ומדיניות" (עורכים: ישי בלנק, דוד לוי-פאור ורועי קרייטנר); "משפט, מיעוט וסכסוך לאומי" (עורכים ראיף זריק ואילן סבן); "לחם חוק: עיונים במשפט ואוכל" (עורכים אייל גרוס ויופי תירוש); "משפט צדק? ההליך הפלילי בישראל – כשלים ואתגרים" (עורך אלון הראל); "המשפט והחרדים בישראל" (עורכים יורם מרגליות וחיים זיכרמן); "מן הפרט אל כלל: פרטיות וחברת המעקב" (עורך מיכאל בירנהק), ו - "משפט ורגשות" (עורכים אורית רוזין ויורם שחר). כמו כן מצויים בשלבי עבודה, שני כרכים נוספים של כתב העת: "משפט ומשטרה" (עורכות תמי קריכלי-כץ ונעמי לבנקרון) ו-"כלכלה, מוסדות ומשפט בישראל" (עורכים רון חריס ודרור גולדברג).

3. הנחיות למחברים/ות:

חוקרים/ות המבקשים/ות לכתוב מאמרים לכתב העת מתבקשים להגיש **עד ליום 3.1.2021 תקציר של עד 500 מילים** לרכזת המערכת, גבי נירית פוטרמן, בדוא"ל lawsocul@tauex.tau.ac.il עם העתק לעורכות הכרך, פרופ' הילה שמיר hshamir@tauex.tau.ac.il, חני בן ישראל hannyb@mail.tau.ac.il ומעין נייזנה mn382@kent.ac.uk. המאמר המתוכנן אמור להיות מקורי ומחדש, ולהתאים לנושא הכרך. מבין ההצעות שיוגשו, יוזמנו חלק מהמציעים/ות לכתוב מאמר מלא.

מגישי/ות הצעות שייבחרו יתבקשו להגיש את המאמר המלא לצורך שיפוט אקדמי **עד ליום 1.11.2021** בפורמט Word בלבד, ובדוא"ל בלבד, אל כתובות הדוא"ל הנ"ל. אורכו של המאמר לא יעלה על **10,000** מילים (כולל הערות שוליים). המאמר יכתב בפורמט משפטי, כלומר, ההפניות והאזכורים במאמר יופיעו

כהערות שוליים בתחתית כל עמוד ויהיו תואמים לכללי האזכור האחיד בכתובה משפטית (כללים אלו מופיעים בכתובת הבאה <https://www.nevo.co.il/Content/Pirsumim/images/izkur.pdf>). מחברים/ות שאינם/ן מכירים פורמט זה, יוכלו לקבל העתקי מאמרים לדוגמה והדרכה מצוות המערכת. הכרך מתוכנן לצאת לאור לקראת סוף שנת 2022 או תחילת שנת 2023.

בכל שאלה ובקשה ניתן לפנות לעורכות.

בברכה,

פרופ' הילה שמיר, חני בן ישראל ומעין נייזנה